

FILANTROPICA

DATE GENERALE

Regia: Nae Caranfil

Țara: România

Anul: 2002

Cu: Gheorghe Dinică (Pavel Puiuș, zis Pepe), Mircea Diaconu (Ovidiu Gorea), Mara Nicolescu (Miruna), Viorica Vodă (Diana Dobrovicescu), Marius Florea Vizante (Simpaticul), Florin Zamfirescu (Poetul Gării de Nord)

Scenariul: Nae Caranfil

Imaginea: Vivi Drăgan Vasile

Decorurile: Mihnea Mihăilescu

Costumele: Svetlana Mihăilescu

POVESTEA FILMULUI

Ovidiu, umil scriitor și profesor de liceu, se îndrăgostește până peste cap de Diana, tânăr fotomodel. El ar vrea să o impresioneze, așa că încearcă diferite metode pentru a face rost de bani. Și-ar vinde romanul, dar nimeni nu pare interesat de el. După încercarea eșuată de a găsi cumpărători, el îl cunoaște pe Pepe (Gheorghe Dinică), textier pentru cerșetori. Iată o meserie nouă și bănoasă. Dar Ovidiu nu poate deveni un simplu cerșetor, așa că i se oferă o alternativă: va fi... ceva mai mult. Va sărbători, seară de seară, 10 ani de căsătorie cu o femeie necunoscută, Miruna, secretara lui Pepe, și va primi bani pentru asta. Va provoca scene impresionante în restaurante, va trage chelnerii pe sfoară și va apela la bunăvoința celorlalți clienți. După câteva astfel de experiențe care – culmea – îi fac plăcere domnului profesor, Diana începe să îl agreeze. Lucrurile scapă însă de sub control atunci când Ovidiu încearcă să forțeze mâna destinului - Pepe – el nu are o poveste care să îl ajute să primească bunăvoința celui care i-a dat iluzia îmbogățirii rapide.

FILANTROPIC = AJUTOR PENTRU CEI SĂRMANI; MOTIVAȚIA TITLULUI

Filantropic(ă) = adj., care tine de filantropie;

Fiantropie = s.f. Acțiune de binefacere întreprinsă în folosul oamenilor săraci;

Întregul film se concentrează, ca temă majoră, asupra oamenilor sărmani, conduși din umbră și exploatați de Pepe. De fapt, el le construiește poveștile pe care altfel, oamenii străzii nu ar ști să le spună. Cine s-ar mai lăsa atunci impresionat de simpla prezență a unor cerșetori?

Pepe îi ajută, dar se ajută mai mult pe sine. La această iluzie a binelui participă și Ovidiu, om modest, care trăiește încă cu părinții lui pensionari și nu aduce niciun venit în casă.

Filantropica reprezintă mecanismul care ghidează sistemul societății descrise în film. Reprezintă adjectivul pentru o societate bolnavă în care personajele sunt forțate să trăiască.

Exercițiu: Găsiți situații concrete care să motiveze titlul filmului.

Sugestii & direcții: Însăși premisa filmului îi motivează, ironic, titlul. Ajutorul pentru cei sărmani apare în persoana lui Pepe, care le inventează povești de impact și îi ajută, astfel, să câștige mai bine (avem această certitudine doar la Ovidiu, în rest bănuim doar că lucrurile funcționează). Ironia vine din faptul că „ajutorul” există, dar el creează minciună, dependență, subordonare față de binefăcător.

TEMELE FILMULUI:

Printre temele care pot fi discutate aici, identificăm:

1. Manipularea în mass media

Mass media este acum una dintre cele mai puternice arme. Datorită ei, oamenii primesc informațiile de care au sau nu nevoie, sunt bombardati cu noutăți, știri, experimente, vedete, emisiuni TV. Învață de pe ecrane, trăiesc prin ecrane, devin dependenți de ecrane și de tehnologia din spatele lor. Mai puțin cunoscut însă este faptul că imaginile în mișcare, combinate cu poveștile spuse și cu sunetele potrivite pentru a crea anumite efecte în rândul spectatorilor, îi influențează și ne influențează, de fapt, fără să ne dăm seama. Mai mult decât atât, ele ajung să ne manipuleze. Exemplul cel mai simplu este, în cinematografie, montajul. Cineastul vrea să povestească o întâmplare dar elimină din ea ce nu vrea să ajungă la public, pentru ca el să fie de partea lui, a autorului. La fel și în relatările de zi cu zi. Omitem anumite aspecte nedorite și le înlocuim sau nu cu altele, pentru ca receptorul mesajului nostru să creadă în ce îi spunem.

În *Filantropica*, Pepe se folosește și de televizor pentru a câștiga bani. Profită de povestea emoționantă pe care a construit-o în jurul lui Ovidiu și a Mirunei și o duce la un alt nivel, ajunge, prin micul ecran, în casele dintr-o țară întreagă, impresionând mii de spectatori. Jocul exceptional al lui Mircea Diaconu din dialogul cu Simpaticul creează și mai multă emoție, deci și mai mulți bani pentru Pepe. Așadar, prin vorbe frumoase și o poveste bine gândită, publicul „de acasă” este influențat, crede în informațiile primite și contribuie cu bani la îmbunătățirea condiției familiei cu pricina.

Discuție: Cunoașteți situații în care ați fost influențați de mass media?

Sugestii & direcții: De exemplu, după vizionarea unui film violent, ați observat la voi porniri violente? După un film romantic sau o dramă, ați remarcat cum vi s-a schimbat starea de spirit?

Cum vă simțiți după știrile de la ora 5, cele care expun crime, violuri, accidente și prea puține vești bune?

2. Violența în școli

Violența în școli este încă un subiect sensibil, pentru că nu pare foarte clar ce este de făcut în cazul huliganilor. Un caz similar observăm și în *Filantropica*: Robert nu poate fi ținut în

frâu de profesorul pe care îl obligă să-l treacă clasa, prin amenințări nespuse. Apoi, profesorul devine corupt și îndrăgostit de sora lui Robert. Abia atunci când există un interes personal, Ovidiu încearcă să-l ajute.

Discuție: Cunoașteți cazuri de violență în școala voastră? Cum reacționează elevii la ele? Dar profesorii?

Ce soluții propuneți pentru îndepărtarea huliganismului din școli?

Sugestii & direcții: Discuția liberă cu elevul violent, impunerea unor reguli de conduită cu sancțiuni neconvenționale, de care să îi pese (poate că pentru el este importantă familia, sau prietenii lui, și atunci pedeapsa trebuie să „lovească” direct acolo), suport psihologic specializat, izolarea de copiii pentru care elevul reprezintă o amenințare direct;

3. Cerșetoria

... iată o parte importantă din realitatea noastră zilnică. Vedem cerșetori peste tot. Ce e de făcut cu ei nu reprezintă neapărat, aici, un subiect de discuție. *Filantropica* impune dezbateră percepției asupra lor. Uneori, vedem un om amărât care ne impresionează, dar este povestea lui reală? N-o vom ști niciodată.

Discuție: De ce încurajăm cerșetoria?

Sugestii & direcții: O facem oare ca să ne simțim noi bine că am ajutat, suntem într-adevăr emoționați de cerșetori, chiar ne pasă de ei?

În ce mod vi s-a schimbat percepția asupra cerșetorilor după vizionarea filmului?

Sugestii & direcții: Poate unii dintre noi cred pur și simplu că cerșetorii au povești reale. Atunci, vom lua în considerare povestea filmului, sau nu?

4. Povestea ca mecanism:

În „*Filantropica*”, oamenii sărmani au nevoie de povești ca să supraviețuiască. Poveștile lor sunt cele cu care își impresionează binefăcătorii. De ce? Iată o parte dintre funcțiile artei, explicate de esteticianul Umberto Eco și extrapolate aici pentru a se adapta poveștilor în general:

- a. *Funcția de divertisment*: poveștile detașează, temporar, audiența din lumea reală; ele creează fie universuri închipuite, fie alte realități în care publicul, ascultătorii, se pot regăsi, distra, complăce;
- b. *Funcția cathartică* presupune solicitarea unor emoții puternice și apoi eliberarea lor ca mijloc de detoxifiere emoțională și intelectuală. Tensiunea poveștii crește, evoluează, rezonază tot mai adânc în noi, iar la final, ea ne oferă libertate; am trăit senzații, sentimente, impresii la un nivel mai amplu decât o facem de obicei; *catharsis* = purificare a spiritului cu ajutorul artei prin participare intensă la fenomenul artistic (www.dexonline.ro);
- c. *Funcția de idealizare* înseamnă sublimarea sentimentelor, fenomen care contribuie la evadarea din cotidian, la o eliberare creatoare. Idealizarea presupune atribuirea unor calități excepționale unor lucruri sau ființe, dar și capacitatea de a poetiza, de a înfrumuseța anumite aspecte ale vieții.

- d. *Funcția de întărire și duplicare* încearcă accentuarea problemelor obișnuite pentru a favoriza implicarea mai activă a indivizilor în propriile vieți;

Exercițiul:

- Găsiți exemple în film care să justifice fiecare dintre funcțiile poveștilor, expuse mai sus;

Sugestii & direcții: *Filantropica* ne distrează, ne detașează de cotidian; ne bucurăm de film de la început la sfârșit; faptul că trăim odată cu Ovidiu experiențele lui, dragostea dureroasă, iluzia puterii banului, pierderea demnității odată cu afișarea situației lui mincinoase la televizor, ne solicită un grad mare de implicare care se transformă, la final, într-o stare de bine. Vedem probleme cu care ne confruntăm poate și noi – o dragoste ciudată, dorința de a avea o mașină sau un apartament luxos, cerșetorie, colegi care ne sunt sau nu prieteni, tineri pe care îi înțelegem sau nu. Iată o modalitate eficientă de a ne „descărca” unele dintre aceste emoții.

- Dați exemple de povești și identificați motivele pentru care ele îndeplinesc aceleași funcții. Poveștile de pe ecran au, de regulă, un impact mai mare asupra spectatorilor decât cele orale, pentru că ele au avantajul de a fi *trăite*, au caracteristicile vieții reale la care spectatorul asistă nemijlocit. În plus, acțiunea de pe ecran este *dramatizată* pentru a crea un anumit impact emoțional. **Gândiți-vă la următoare situație: cineva vă povestește o experiență trăită. Credeți că închipuirea întâmplărilor povestitorului este suficientă pentru a îndeplini funcțiile generale ale poveștilor? Preferați filmul unei povești reale? Din ce puncte de vedere? Credți că un film vă influențează mai mult percepția asupra vieții decât ceva ce auziți de la prieteni? De ce?**

5. Demnitatea umană în societatea de consum.

Andrei Gorzo (www.liternet.ro) –Iată „*un discurs năucitor pentru că totul e adevărat și totul e minciună. Ovidiu chiar fusese cândva sărac, demn și sincer, dar acum a devenit cineva care joacă aceste calități pentru a obține o anumită reacție, un profit. Adevărul se goleşte de adevăr și în forma asta ajunge la lume (e la televizor)Și lumea e mișcată – plătește.*”

Exercițiul – comentați citatul de mai sus. **Credeți că teoria expusă se justifică?**

Din istoria lui Ovidiu, deducem că înainte să o cunoască pe Diana, el avea o viață obișnuită și era un om demn. Nu avea succes, dar nici nu suferea din asta. Trăia umil, dar nu părea „deranjat” de acest aspect... nu suficient încât să încerce să își depășească condiția. Motorul acțiunilor lui devine, așadar, dragostea pentru Diana, sau ambiția de a se afișa în lume alături de o fată tânără, cu aspirații „înalte”. Odată cu ea, Ovidiu descoperă nevoia de a deține o mașină luxoasă, o casă frumoasă, puterea pe care i-o oferă banul.

Pentru că încercările de a reuși ca un om cinstit eșuează, el se conformează planului lui Pepe, acceptând să acționeze sub demnitatea lui. Continuă, pentru că lucrurile par să funcționeze. Devine obsedat de noul statut și de Diana, ignorând adevărul simplu care i se așterne la picioare: afecțiunea simplă și sinceră a Mirunei. Demnitatea ajunge să fie batjocorită cu bună știință, iar acest demers culminează în secvența în care Ovidiu își prezintă povestea la televizor – intră în rol

atât de bine, încât aproape că derutează spectatorul „îngrijorat” că Simpaticul l-ar putea da de gol.

Pe de altă parte, oamenii sărmani se lasă și ei „cumpărați”. Motivele pentru care au ajuns pe stradă nu mai sunt importante. Nu contează ce au sau ce nu au, nu contează adevăratele lor povești, care sunt, probabil, impresionante, ci acelea „de efect” pe care le propune Pepe, contra unui comision. Posibilitatea de a ieși din mizerie devine aproape nulă, pentru că ei devin, treptat, surse de profit, ște ale unui sistem prea bine pus la punct. Observăm că, la un nivel nu mult mai înalt, nici Ovidiu nu reușește să mai iasă din el. Chiar dacă pare să se sustragă îndatoririlor de „element de scenariu” al lui Pepe, acesta reușește întotdeauna să întoarcă situația în favoarea lui. Totul are un preț. Totul costă, aici, o poveste. Moneda de schimb nu mai este doar banul, ci emoția care poate fi provocată în schimbul lui.

Discuție:

- **Credeți că Ovidiu procedează corect? Găsiți că faptele lui sunt condamnabile? Credeți că există un moment în care ar fi putut să se oprească? Cu ce preț? La ce ar fi trebuit să renunțe? Merită?**

Sugestii & direcții: După ce încercările lui de a se îmbogăți cinstit eșuează, Ovidiu se agață de soluția cea mai la îndemână, Până la urmă, după ce depășește tracul inițial, constată că îi place să facă „pe nebunul” prin restaurante. Încearcă să se oprească la un moment dat, dar Pepe l-a acaparat și, cu orice pas, Ovidiu se înfundă mai mult în scenariile acestuia.

- **Credeți că Ovidiu ar fi avut vreo altă soluție pentru a o impresiona pe Diana? De ce credeți că s-a atașat de ea atât de brusc? Merită să-și sacrifice demnitatea pentru ea?**

Sugestii & direcții: Diana reprezintă un „suflu proaspăt” pentru îndrăgostit. Ovidiu, bărbat neîmplinit la vârsta lui, se agață de ea ca de un vis frumos; Diana e femeia la care nu îndrăznește să viseze pentru că nu poate pătrunde în lumea ei. Așadar, ea îi aduce puterea de a schimba ceva în viața de care nu este mulțumit și totodată o aparentă schimbare ca rezultat al acestei puteri atât de neașteptate. Secveța în care Ovidiu îl izgonește pe Simpatich este relevantă aici. Spectatorul pare să nu-l creadă, dar Ovidiu insistă în rolul de miliardar până când iese învingător.

PERSONAJELE DIN FILANTROPICA

1. **OVIDIU GOREA** – **Credeți că Ovidiu este un erou? De ce? Argumentați. Empatizați cu el? Ce ați fi făcut în situația lui? Ce credeți că reprezintă Diana pentru Ovidiu – credeți că o iubește sincer? Argumentați. Comentați atitudinea profesorului față de Robert și dorința de a-l ajuta.**

Personajul comun, care nu își iubește meseria, umil, forțat de o apariție subită să acționeze ca să își îmbunătățească condiția. El acționează sub demnitatea lui ca să aibă iluzia că poate să avaseze din punct de vedere social. Când sistemul se întoarce împotriva lui și minciuna este revelată, el încearcă să renunțe, dar Pepe / destinul este mai puternic decât el și îl menține pe poziție, afundându-l și mai mult în noua postură.

Sugestii & direcții: Ovidiu este, în primul rând, eroul *acestei* povești, este omul care încearcă să evolueze din (mai bine zis, să fugă de...) condiția lui. Poate fi distractiv, ca experiență, să faci ce a făcut Ovidiu – dar, se poate empatiza cu el până la punctul în care își calcă, la televizor, în fața întregii țări, demnitatea în picioare. Atunci, începem să ne gândim – ce a ajuns acest om? Bănuiam oare că va ajunge atât de departe?

2. PAVEL PUIUȚ – Credeți că Pepe seamănă cu alte personaje antagonice din film / literatură? Cu care? De ce? Care credeți că sunt trăsăturile prin care Pepe devine un personaj fascinant și malefic?

Pavel Puiuț este un om deștept. El știe să profite de orice situație și să o întoarcă în favoarea lui. Funcționează ca „textier pentru cerșetori” și ia această meserie, inventată de el, în serios. O duce la limită. Victimele lui nu mai au scăpare. Crede în povești și le folosește pentru a emoționa, pentru a obține bani de la cei ce se lasă impresionați. A construit un sistem în care acționează ca un Dumnezeu. Transformă înfrângerile în victorii și îi constrânge pe ceilalți, prin scenariile bine alese, să rămână personaje pe care le manevrează după bunul plac. Este perfid până la capăt.

Sugestii & direcții: După impresia inițială de „iată un personaj interesant”, Pepe uimește prin anticiparea mișcărilor lui Ovidiu atunci când acesta decide să se retragă. El este mereu naintea victimelor sale, se pare, în cele mai aberante situații – chiar și în propria lor casă.

3. MIRUNA - Ce dorește ea? Cine este? De ce îl ajută pe Ovidiu? O apreciați? De ce?

Miruna este o femeie simplă, obișnuită cu sistemul lui Pepe, subordonată sistemului, adaptată. Pare să fie unealta perfectă, dar sub înfățișarea de bun profesionist se ascund sentimente simple, reale, umane. Ea îl ajută pe Ovidiu, și-l face aliat, începe să creadă în povestea lor pentru că nu are altă opțiune, știe că nu se poate sustrage, că nu are puterea să-și schimbe poziția în sistem. Îl ajută pe Ovidiu să devină personajul dorit de Pepe și intră în rol atât de bine încât încearcă să-l joace și în viața reală.

Sugestii & direcții: Miruna pare să fie obișnuită cu condiția ei. Dorește să aibă o viață aparent normală. Destinul a adus-o lângă Ovidiu și ea vrea să mențină, împreună cu el, iluzia unei familii pe care probabil nu o are. Ajunge să-l iubească, poate, tot datorită acestei iluzii care nu a avut șansa de a deveni realitate. Poate că și ea a încercat să scape din cercul vicios în care a intrat alături de Pepe, sau poate că știe că nu are nicio șansă, așa că încearcă să se bucure de experiențele pe care le trăiește în interiorul acestui microunivers recent.

4. DIANA DOBROVICESCU– De ce credeți că Diana este reprezentativă pentru categoria din care face parte? Ce reprezintă ea în societate? Care este motorul ei?

Manechin, fotomodel, femeie ușoară. O tânără înconjurată de prieteni, apreciază distracția specifică vârstei ei. De fapt, nu bănuim decât atât despre Diana și nu avem nicio certitudine legată de existența ei. Totul e aparență. În rest, ea se lasă

cucerită de bunăstarea aparentă a lui Ovidiu și nu suferă atunci când descoperă că a fost mințită. Pur și simplu, iese din viața lui.

Sugestii & direcții: Diana este simbolul unui „wannabe” fotomodel. Ea este tipul de femeie care pare să fie prezent, cu încăpățănare, printre noi. Îl vedem pe stradă, în mașini luxoase, la știri. Ar face orice pentru bani, pentru un statut mai înalt.

5. ROBERT – Caracterizați personajul. Motivați-i comportamentul. Credeți că el se poate schimba? Cum? Argumentați. Găsiți explicații pentru atitudinea lui. Descoperiți astfel de personaje în jurul vostru? Cum îi abordați?

Iată personajul problematic al fiecărei clase. Bătăușul, cel care apelează la forță ca să își rezolve problemele și ca să fie apreciat. Violența devine, pentru Robert, un mod de viață. Pare că atrage probleme, duce o viață nefericită în care se complăce și din care nu găsește scăpare. De fapt, nici nu pare că ar vrea să scape și se afundă tot mai mult în mizerie.

Sugestii & direcții: Nu știm exact de ce este Robert un bătăuș. Poate că nu are pe nimeni și așa șie el să lupte pentru supraviețuire, să facă față existenței cotidiene.

A văzut că așa, având un comportament mereu neadecvat și violent, lucrurile funcționează, poate fi dominant și îi poate face pe ceilalți să acționeze pentru el.

6. SIMPATICUL – Reușiți să empatizați cu acest personaj? Sunteți de partea lui? De ce? Prin ce stări de spirit treceți atunci când apare pe ecran? Vă bucurați de prezența lui?

Regăsim câte un „simpatic” în fiecare gașcă. Este „necesar” acolo, pentru bunăstarea grupului. Este cel care ia totul în glumă, aparține grupului, dar nimeni nu îl apără când cineva mai presus ca el îl oprimă. Cu toții știu că el se va întoarce și că nu poate rămâne supărat. Cu toții așteaptă să-i vadă reacțiile în situații problematice, ca să se poată distra pe seama lor.

Sugestii & direcții: Putem fi de partea Simpatifului în secvența de început. El este sufletul oricărui grup de prieteni. De aceea, acceptăm cu oarecare dificultate faptul că Ovidiu – căruia nu îi bănuiam atitudinea din gașca de tineri – îl „gonește” de acolo.

LECȚIE DE CINEMA:

REGIZORUL ȘI CURENTUL CINEMATOGRAFIC CĂRUIA ÎI APARȚILE FILMUL

Nae Caranfil a regizat, în total, 7 filme remarcabile, la care a contribuit și ca scenarist și care au câștigat, fiecare, diferite premii la festivaluri internaționale precum cele de la Montpellier, Wiesbaden, Paris, Mons, Würzburg, Namur, Karlovy Vary, etc. Ele sunt „*É pericoloso sporgersi*” (1993), „*Asfalt Tango*” (1996), „*Dolce far niente*” (1998), „*Filantropica*” (2002), „*Restul e tăcere*” (2008), „*Closer to the Moon*” (2013 – film aflat încă în post producție). Fiecare dintre aceste pelicule rămâne în cultura cinematografului românesc ca un dat unic, ca un simbol al vieții aurenice. Nae Caranfil practică așa numitul „maximalism”, un curent artistic opus minimalismului românesc contemporan. Dacă majoritatea cineaștilor autohtoni preferă să filmeze în cadre lungi, situații de viață prezentare fără provocări narrative majore, Nae Caranfil

folosește acțiunea dramatică, prezintă personaje – pe care el însuși le lucrează – reprezentative pentru întreaga categorie din care fac parte. Un bun exemplu, aici, sunt chiar eroii din *Filantropica*.

Într-un sens mai larg, maximalismul este un termen umbrelă asemeni, de exemplu, expresionismului (un curent artistic al secolului XX în care realitatea este prezentată într-un mod subiectiv și distorsionată pentru a genera sau reprezenta emoții, deseori negative sau de frică). Rareori se folosește ca „adaptare franceză a leninismului” (dexonline.ro), de la *maximalisme*. Aici însă, el denotă, pe de o parte, revolta față de minimalism, concepția opusă acestuia a regizorului, și, pe de alta, excesele folosite pentru accesoriizarea societății contemporane, așa cum este ea văzută în artă.

Pe de altă parte, *Filantropica* poate fi considerat și un film realist, pentru că el prezintă situații posibile în viața reală și, mai mult decât atât, descrie o anumită categorie socială așa cum este ea, cu neajunsurile și nuanțele ei specifice. Realismul, în general, presupune o viziune obiectivă asupra realității și o reprezentare a ei cât mai apropiată de „normal”, de ceea ce observăm, fiecare, în jurul nostru. Deseori, experiența empirică și construirea realității cinematografice ca atare este dusă la un nivel mai profund, este studiată și analizată în detalii pe care le observăm doar rareori. Totuși, remarcăm acuratețea ei și putem spune „e ca-n viață” mai ales datorită acestor detalii despre care vorbeam. Microcosmosul eroilor de pe ecran trebuie cunoscut în detaliu de creatorul lor, pentru a deveni credibil nouă, spectatorilor.

Exercițiu:

- Prin ce credeți că se deosebește *Filantropica* de alte filme românești pe care le-ați văzut? Vorbiți despre abordarea situației de viață și despre metodele în care ea este prezentată pe ecran.
Sugestii & direcții: *Filantropica* are ritm și viață, este un film dinamic; el nu plictisește; prezintă evenimente pe care le menține pe ecran atât cât este nevoie pentru efectul dramatic;
- Ați mai văzut și alte filme regizate de Nae Caranfil? Observați un stil anume al acestuia? Prin ce credeți că se deosebește el de alți autori de film contemporani?
Sugestii & direcții: Maximalism. Situația de viață expusă în moduri neașteptate și condusă în moduri neașteptate.
- *Filantropica* a obținut premiul publicului la mai multe festivaluri internaționale. De ce credeți că acesta este un film pe gustul audienței?

Notă: cinematograful este o artă realistă prin natura lui. Un obiect din realitate este filmat, înregistrat pe peliculă sau pe o cameră sau pe un telefon mobil și imaginea lui se proiectează apoi pe un ecran – sau, conform tehnologiei de azi, se vizualizează chiar pe suportul pe care a fost filmat. Iată, deci, cum cinematograful prezintă realitatea nemijlocit – am spune. Se poate discuta însă despre noile tehnologii, despre CGI (imagini generate pe computer), despre efecte speciale și vizuale, despre montajul care alterează percepția asupra poveștii și se poate concluziona că realitatea este, totuși, distorsionată. În primul rând, datorită subiectivității celui care o surprinde și care alege să filmeze anumite aspecte ale obiectului în detrimentul altora, și apoi, prin metodele precizate mai sus. Așadar, teoria realismului în cinema este una amplă. Ce este real pe ecran și ce nu? Într-o secvență, am filmat un cadru într-o locație și pe următorul în alta, și le-am

unit ulterior la montaj. Rezultatul *pare* realitate, dar nu este. Ne limităm, așadar, pentru încadrarea *Filantropicii*, la accepțiunea clasică a curentului.

DIALOGUL DE FILM

Dialogul de film reprezintă replicile pe care personajele le rostesc pe ecran. Acestea sunt gândite de către scenaristul filmului sau de către o persoană desemnată anume pentru conceperea dialogului. Dificultatea de a construi dialog în film, provine din mai multe aspecte ale sale:

1. Personajele, asemenea oamenilor reali, sunt diferite; au istorii diferite, gândesc diferit, au o educație și un stil de viață diferite, provin din medii sociale diferite. De aceea, fiecare dintre personaje trebuie să aibă o voce aparte, semne particulare ale existenței lui unice. Mai multe personaje nu pot vorbi la fel, chiar dacă replicile lor sunt scrise de același om. Un copil se exprimă diferit față de un intelectual. La fel, un bancher față de un borfaș. Ce e de făcut, în această situație? Scriitorul se identifică cu fiecare dintre personaje în parte. Așa cum ne învață teoreticianul Robert McKee, întrebarea de bază aici este : „Ce aș face / spune dacă aș fi *acest* personaj, în *această* situație particulară?” Personajele au, fiecare, o motivație unică ce le ghidează comportamentul. Conform acesteia, ele reacționează pentru a construi o poveste credibilă și consecventă cu propriul univers.
2. Dialogul de film reprezintă o esențializare a felului de a comunica în viața reală. Dacă am înregistra o discuție între doi oameni, ar exista, probabil, foarte multe elemente neinteresante pentru o poveste văzută pe ecran; dialogul ar fi foarte lung și ar ajunge să plictisească. Faceți un experiment și imaginați-vă, atunci când asistați la o discuție, că vedeți totul pe un ecran de cinema. Comparați apoi asta cu un film pe care l-ați văzut. Veți observa că acolo, personajele vorbesc numai atât cât au nevoie pentru a înțelege ideile principale pe care le vor transmite. Restul este subliminal și se exprimă prin subtext, prin limbajul nonverbal și prin legăturile pe care le face spectatorul cu alte secvențe și elemente ale poveștii, conform experienței sale.
3. Replicile de film pot fi memorabile. Ele rămân în conștiința spectatorilor și sunt utilizate în comunicarea orală. Poetul Gării de Nord recită:

„*Surâsul fetei din tramvai m-a năucit definitiv
Am înc-o dramă la activ
La fel ca domnul Ion Susai.
-... Dar cine-i domnul Ion Susai?
- Un prieten, nu-l știi.*”

Iată un singur exemplu în care dialogul de film poate deveni memorabil și poate fi extrapolat în situații obișnuite de viață. Pe același principiu, reținem și „*Viața e complexă și are multe aspecte*”, tot de aici, sau „*Mâna întinsă care nu spune o poveste nu primește nimic.*”

Exercițiu: Realizați o pagină de dialog. Alegeți câțiva colegi care să îl citească în clasă. Observați diferențele dintre felul în care vă imaginați că se va auzi dialogul și felul în care replicile sunt rostite de fapt. Deseori, ceva ce „sună” extraordinar pe hârtie, pare nefiresc în limbajul oral.

Text de Ana Răduleț